

Verbandsleer versus Dispensationalisme

Een kwestie van Wet versus Genade

Naar een artikel van: Bob Nyberg, New Tribes Mission
<http://4himnet.com/bnyberg/>

Met toestemming overgenomen, vertaald en bewerkt naar het Nederlands
door: D.T. Brinkman, <http://www.scofieldbijbelcollege.nl>

Verbandsleer versus Dispensationalisme

Boeken zijn er vol geschreven over zowel de verbondsleer als het dispensationalisme (*bedelingenleer*). Discussies over 'zware' theologische onderwerpen zijn nu meestal niet het meest favoriete onderwerp van veel gelovigen. Toch moeten we hier aandacht aan besteden immers: we **praktiseren** wat wij **geloven**. En wat wij geloven is gebaseerd op, veelal, de zogeheten 'christelijke doctrines'.

Deze korte dissertatie is niet bedoeld om te onderwijzen wat nu precies de beide opvattingen inhouden. Integendeel, we gaan er vanuit dat de lezer een zekere basiskennis heeft hiervan. Het doel van dit schrijven is om aan te tonen dat zij die de verbondsleer aanhangen zichzelf plaatsen onder de Oud-Testamentische Wet.

Een korte historische schets

Om de ontwikkeling van de verbondsleer te begrijpen, moeten we een korte blik werpen op de geschiedenis van de kerk. Sommige verbondsleer-theologen willen ons doen laten geloven dat de theologie die zij aanhangen dezelfde is als welke de kerkvaders van de vroege kerk reeds onderwezen. Wat zij proberen aan te tonen is dat de bedelingenleer *slechts* een 'nieuwe leer' is en zeker niet zulke 'oude papieren' heeft als de verbondsleer. De waarheid is echter dat de verbondsleer (ook) slechts een zeer jonge, nieuwe, leer is.

Cornelius van Til ¹), een verbondsleer-theoloog, geeft toe:

"het idee van de verbondsleer is alleen in de moderne tijd breed onderschreven"

Louis Berkhof ²), een andere bekende verbondsleer-theoloog, schreef:

"Bij de vroege kerkvaders is de verbondsleer in het geheel niet terug te vinden".

Dr. Ryrie wijst op het volgende:

"De verbondsleer was nooit de expliciete doctrine van de vroege kerk. Het werd [ook] nooit onderwezen door de leiders van de kerk in de middeleeuwen. Het werd zelfs door de belangrijkste leiders van de Reformatie niet genoemd. Inderdaad, de verbondsleer, als een uitgewerkt theologisch systeem, is slechts een klein beetje ouder dan de bedelingenleer. Dat [feit] wil niet zeggen dat het niet Bijbels is, maar het ondergraaft de stelling dat de verbondsleer door de eeuwen heen de 'waakhond van de doctrine' is geweest en pas recent door de bedelingenleer onder vuur zou zijn komen liggen. De verbondsleer komt niet voor in de werken van Luther, Zwingli, Calvijn of Melancthon... er zijn geen referenties naar de verbondsleer in de geloofsbelijdenissen tot aan de Westminster Confessie in 1647 en zelfs toen was deze nog niet volledig ontwikkeld zoals het later is gedaan door de Gereformeerde theologen. De verbondsleer kwam sporadisch voorbij en werd pas een zelfstandig te identificeren leerstelling laat in de 16^e eeuw".

---

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Cornelius_Van_Til

² http://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Berkhof

Noot van de vertaler:

pas bij de Nadere Reformatie ging de verbondstheologie echt een rol spelen en verder uitgewerkt worden. Ds. Wilschut, Gereformeerd-Vrijgemaakt predikant te Smilde, schrijft hierover: "(..) tot aan de tijd van de grote Reformatie ontbreekt de nadere doordenking en formulering van de verbondsleer. Daarover hoeven wij niet krampachtig te doen. De verbondsleer is kenmerkend voor het reformatorische denken en dan met name het gereformeerde denken en belijden."³)

Desondanks moeten we wel vaststellen dat veel van de onjuiste opvattingen van de verbondsleer stamt uit eerdere eeuwen.

De eerste drie eeuwen van de vroege kerk was de dominante opvatting de gedachte dat de Here Jezus Christus letterlijk, en spoedig, zou terugkeren naar de aarde om duizend jaar te regeren. De historische bewijzen hiervoor zijn overvloedig en onweerlegbaar aanwezig. Echter, rond het jaar 170 begonnen er stemmen op te gaan die anders beweerden; zij ondermijnden de gedachte aan een letterlijke terugkeer van Christus en de vestiging van het duizendjarige rijk.

De Openbaring van Johannes eindigt met een uitspraak van de Here Jezus: "Hij die van deze dingen getuigt, zegt: *Ja, ik kom spoedig!*" (Openb. 22:20). Ruim honderd jaar later was deze profetie nog steeds niet vervuld en de gedachte kwam op "er moet wel iets mis zijn". Sommige kerkelijke leiders in Klein-Azië besloten dan ook dat de Openbaring géén deel kon uitmaken van de canon. Klaarblijkelijk ging men er van uit dat deze uitspraak van de Here vals zou moeten zijn – in die zin dat het geen uitspraak van de Here Jezus was.

Er waren een aantal factoren die hen deed besluiten de Openbaring te verwerpen als zijnde deel van de Heilige Schrift:

- Een deel van de Christenen maakte van hun pre-milleniaire gedachten een extreme, ongezonde, opvatting. Daarom werd een ieder die een spoedige, letterlijke, komst van de Here verwachtte argwanend bekeken;
- Veel van de vroege Christenen leerden dat Christus spoedig terug zou keren en verwachtten dat hij het Romeinse rijk tot een einde zou brengen. Sommige van de leiders van de vroege kerk vonden dat het beter was de pre-milleniaire gedachten op te offeren dan nog intenser vervolgd te worden hierom;
- Er was tevens een sterke antisemitische stroming in de oosterse kerk. De gedachte dat Christus terug zou keren om Israël te herenigen in haar land was een gruwel in hun ogen;
- Een nieuwe methode van Bijbeluitleg raakte in zwang, bekend als de 'Alexandrijnse theologische school'. Oregines (185-254) en andere bijbelgeleerden in Alexandrië ontwikkelden de *allegorische bijbeluitleg*. Zij werden sterk beïnvloed door de heidense, Griekse, filosofie. In deze filosofie was alle materie duivels beïnvloed. Daarom dat de opvatting van een aards, letterlijk, duizendjarig rijk met tastbare, fysieke, zegeningen in hun ogen absoluut niet juist kon zijn. De allegorische opvatting stond hen toe alles wat zij wensten 'in te lezen' in de Bijbel en daarom tevens de letterlijke terugkeer van Christus en de vestiging van een fysiek, duizendjarig, koninkrijk op aarde te verwerpen.

Al deze factoren leidden er toe dat er een ontwikkeling op gang kwam waarbij het pre-millennialisme –op enige termijn- verworpen ging worden. In het begin was Augustinus (354-430) qua opvattingen ook een pre-millennialist. Na verloop van tijd echter verwierp ook hij het

---

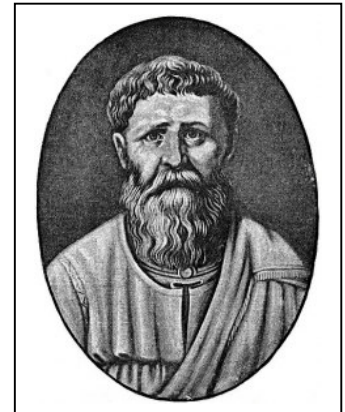
³ Zie: Verbond en verkiezing in (kerk)historisch perspectief, H.J.C.C.J. Wilschut, Nader Bekeken, januari 2001.

idee van een letterlijk, duizendjarig, rijk en ging ook hij werken vanuit de allegorische opvattingen. Hij interpreteerde de Schrift zodanig dat het amillennialisme werd geboren ⁴).

In zijn boek “De civitate Dei” (Over de stad Gods) onderwees Augustinus dat de Kerk het duizendjarig rijk vertegenwoordigde, een vergeestelijking of ‘allegorische uitleg’ derhalve, en dat het millennium was begonnen bij Christus’ eerste komst.

Toen de kerk daarmee het zicht op de letterlijke wederkomst van Christus verloor dook het in de donkere (vroege) middeleeuwen. Het zaad van de valse –allegorische– interpretatie wierp vruchten af en was de voedingsbodem voor de groei en bloei van de Rooms Katholieke Kerk en een religie gebaseerd op werken in plaats van genade.

Augustinus –afb. rechts- amillennialistische gedachten en opvattingen bleven tot aan de 17^e eeuw de ‘standaard opvatting’ van de meeste (georganiseerde) kerken en stromingen. Af en toe waren er, door de geschiedenis heen, pre-millennialistische groepen en gemeenten die anderszins verkondigden maar zij waren roependen in de woestijn. Door de heersende Rooms Katholieke kerk werden zij vaak vervolgd en bestreden.

Reformatie

Op 31 oktober 1517 spijkerde Maarten Luther zijn bekende 95 stellingen aan de deur van het kasteel te Wittenberg. Eén van de belangrijkste redenen dat hij de opvattingen van de Rooms Katholieke kerk niet meer kon onderschrijven was zijn begrip van het ‘Sola Fide’: geloof alleen. Luther ontdekte dat de mens alléén gered kon worden door genade en het niet kon verdienen door het doen van ‘werken’. Door Luther en de andere hervormers herstelde God de doctrine van “Redding door Genade” en bracht de kerk hier naar terug. De hervormers begrepen dat voor hun redding genade noodzakelijk was, maar voor wat betreft het Christelijke leven vielen zij terug in de fout die ook de Galaten maakten; werken der wet. Hoewel zij wisten dat het onmogelijk was de wet te houden en om daardoor redding te bewerkstelligen maakten zij toch de wet tot de ‘regel voor het christelijke leven’ – soms wel de ‘regel der dankbaarheid’ genoemd. Ze beseften niet dat (levens)heiliging op dezelfde genade gebaseerd moet zijn!

Hoewel de hervormers met de RK-kerk hadden gebroken namen zij toch veel ‘bagage’ mee uit de RK traditie. Het amillennialisme was één van deze opvattingen die hen [tevens] gebonden hield aan de wet.

De vraag komt op: “Hoe kan een opvatting over de eindtijd effect hebben op de gedachten rondom wet en genade?”. Augustinus en zijn tijdgenoten werden geconfronteerd met een dilemma. Het was inmiddels al ‘eeuwen’ geleden dat de Here had gezegd: “Zie, ik kom spoedig”. Door deze komst van Christus allegorisch te verklaren, niet letterlijk te nemen, heeft Augustinus waarschijnlijk gedacht een juiste en ‘Gode welgevallige’ uitleg van de Schrift te geven. Als er geen sprake was van een letterlijke wederkomst, dan zou Christus regeren over zijn *Geestelijke Rijk* in de hemelen. De letterlijke beloften aan Israël konden daarmee ook *gééstelijk* worden toegepast op ‘de kerk’. Maar het toepassen van de beloften aan Israël, het verbond met Israël, op de kerk betekende tevens dat óók de Wet van Israël van toepassing werd op de kerk. Als de kerk het ‘geestelijk Israël’ is, dan dient zij ook de wet te houden – is het niet in verband met haar redding dan toch op zijn minst als ‘christelijke leefregel’.

---

⁴ Zie ook: Spijker, Eschatologie, bladzijde 167 en Augustinus, A. De stad Gods, Online Bible, Studie editie 2005

Elke keer als de mens denkt God een 'handje te moeten helpen' maakt de mens de problemen voor zichzelf alleen maar groter. Vergelijk de geschiedenis van David en de gevolgen voor Uzza in 1 Kronieken 13:9-10.

Salomo zegt in Spreuken 30:5,6 dan ook niet voor niets:

"Alle woord Gods is gelouterd; hun die bij Hem schuilen, is Hij ten schild. Doe niets aan zijn woorden toe, opdat Hij u niet terechtwijze en gij een leugenaar bevonden wordt."

En voor wat betreft de Openbaring zegt de Here zelf (22:18,19):

"Ik betuig aan een ieder, die de woorden der profetie van dit boek hoort: Indien iemand hieraan toevoegt, God zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek beschreven zijn; en indien iemand afneemt van de woorden van het boek dezer profetie, God zal zijn deel afnemen van het geboomte des levens en van de heilige stad, welke in dit boek beschreven zijn."

In al deze gedeelten zien we niets over hen die Gods woord vervormen door een allegorische interpretatie. Augustinus' bedoelingen kunnen zuiver geweest zijn, hij kan van mening geweest zijn dat zijn uitleg een hulp kan zijn geweest voor hen die onzeker werden over het uitblijven van de letterlijke komst van de Here Jezus. Maar de resultaten van zijn allegorische uitleg zijn tot op de dag van vandaag *verwoestend*.

Door het gehele OT heen zien wij dat zogenaamde religieuze leiders God's ware profeten tegenstonden. Jeremia predikte Juda's val als het volk tegen de Here bleef rebelleren. De religieuze elite van die dagen claimde echter dat Jeremia een verrader was. Ze wierpen hem in de gevangenis en lieten hem achter om daar te sterven. Het resultaat was, uiteindelijk, de Babylonische ballingschap. De valse profeten leerden hier helemaal niets van. Ze bleven knoeien met God's Woord wat er uiteindelijk toe leidde dat God 400 jaar lang niet meer sprak tot Zijn volk.

Ik wil niet zeggen dat Augustinus op één lijn geplaatst moet worden met de valse profeten uit het oude testament. Deze valse profeten spraken willens en wetens tégen Gods wil. Ik ga er niet vanuit dat Augustinus willens en wetens Gods Woord wilde verdraaien. Zijn bedoelingen zullen goed geweest zijn, net als die van Uzza. Onder de wet werd het 'handje helpen' van Uzza met de dood bekocht, maar Augustinus leefde in de tijd van de genade; zijn, waarschijnlijk, goede bedoelingen –met echter een verwoestende uitwerking- werd daarom niet gestraft.. De kerk heeft echter wel een prijs moeten 'betalen' voor (het aanvaarden van) het werk van Augustinus. Net zoals Israël een periode van 400 jaar duisternis tegemoet ging, ging ook de kerk na Augustinus de duistere periode van de middeleeuwen in.

De periode van 400 jaar stilte voor Israël eindigde echter met de hoopvolle gebeurtenis van de geboorte van de Messias. De hoop verdween echter snel doordat Israël haar Messias verwierp. De (belofte van) de komst van het Messiaanse rijk werd uitgesteld tot dat Israël haar Messias zou gaan aanvaarden. Zo was het ook met de donkere middeleeuwen. Zij eindigde met de hoopvolle gebeurtenissen van de Reformatie die de redding door genade alleen (her)ontdekte. De hoop verdween echter weer doordat de Reformatoren de smet van het wetticisme toestonden te blijven en het hield hen gevangen. Toen Maarten Luther de RK-kerk de rug toekeerde bleef hij geketend door het amillennialisme en de er aan verbonden leerstellingen over (het houden van) de wet. De Lutherse, Reformatorische en Anglicaanse hervormers verwierpen het premillennialisme als "Joodse meningen". Zij bleven daarom vasthouden aan wat de Roomse kerk had overgenomen van Augustinus. J.B. Stoney merkt op dat:

"In de Reformatie was er, door genade, een grote bevrijding. Het grondwerk van het Christendom werd terugggevorderd namelijk: Redding door Geloof. En hoewel dit werd herontdekt werd niet onderwezen wat het belangrijkste was namelijk: dat de oude mens werd gekruisigd aan het Kruis en hoewel ze zich van de knevelarij van Rome hadden vrijgemaakt lieten zij zich weer onder de heerschappij van de oude mens brengen. Het verwerpen van de

knevelarij van Rome was terecht; maar vasthouden aan hetgeen hen gekneveld had, de oude mens, was en is de zwakte van de Reformatie”.

Miles Stanford merkt op:

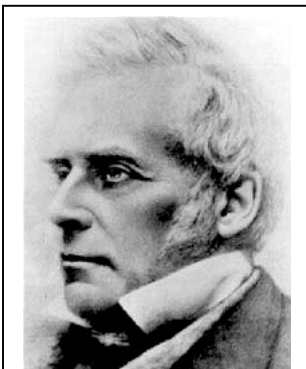
“De Lutherse kerk is een voorbeeld van .. de waarheid van een geboorte, maar geen groei. Met als gevolg dat er wetticisme heerst, het ontbreken van zekerheid omtrent een eeuwig leven is, er zowel charismatische als liberale elementen naast elkaar kunnen bestaan. In zijn algemeenheid: de op de reformatie georiënteerde kerken reflecteren deze onbalans in hun on-Schriftuurlijke toepassing van de wet als ‘levensregel’ voor de gelovige”.

Dr. William R. Newell vat samen:

“Bijna alle theologie en Christelijke belijdenisgeschriften dateren van de Reformatie welke triomfantelijk ging tot het einde van Romeinen 5, en, voorzover er sprake was van theologische ontwikkeling of geestelijke waarheden gepresenteerd werden, daar gestopt is.”

De Reformatie heeft de waarheid van de redding door genade terug gebracht, maar keerde terug, hield vast, aan de wet voor de Christelijke levenswandel. Deze genade-wet paradox bleef een plaag voor de kerk tot John Nelson Darby en zijn tijdgenoten in begin 1800.

Dispensationalisme

J.N. Darby

Darby ging uit van een letterlijke, *historisch-grammaticale*, methode van Bijbeluitleg. Bij zijn studie van Gods Woord, in dit licht, leek het onderscheid tussen Israël en de Gemeente “van de pagina’s af te druipen”. Hij, samen met zijn tijdgenoten, aanvaarde de waarheid van het ‘dispensationalisme’ – en werkte het uit tot een meer systematische, theologische, vorm. God gebruikte dit om de kerk niet alleen terug te laten keren naar de principes van genade als grondslag voor het Christelijke leven, maar ook te wijzen op de aanstaande, premilleniaire, komst van Christus.

Sinds de tijd van de reformatie was de verbondsleer opgekomen. Deze opvatting reflecteerde de op de wet gebaseerde gedachten van het amillennialisme. De verbondsleer is in de VS met name door de puriteinen ⁵) geïntroduceerd. In Nederland met name door de

Gereformeerde kerken (*nadere reformatie*). De ‘dispensationalistische theologie’ is in de VS en Europa met name bekend geworden door het werk van de broeders uit de Vergadering van Gelovigen en aanverwante, evangelicale, groeperingen.

Verbondstheologie en de Wet

Dr. Renald Showers definieert de verbondstheologie als “een systeem... welke tracht de Bijbelse historie en de filosofie hieromtrent probeert terug te voeren op twee a drie verbonden”. Dr. Ryrie zegt hierover:

Formele definities van de verbondsleer zijn niet eenvoudig te vinden, zelfs niet in de geschriften van de verbondstheologen. De meeste definities die wij kennen zijn beschrijvingen of karakterisering van de opvattingen of het systeem. Het artikel in

---

⁵ Noot van de vertaler: de puriteinen vormden een (heiligings)beweging, net als de piëtisten en tevens verwant aan de Nadere Reformatie, binnen de Anglicaanse kerk (van de RK Kerk afgescheiden); een (klein) deel van hen ging later over tot het Baptisme. Sommigen zien de puriteinen als oorsprong van het baptisme. Dit is echter niet geheel juist; het is slechts één van de stromingen in het baptisme. De hoofdstroom van het puritanisme bleef binnen de Anglicaanse kerk en paste de kinderdoop toe. Daarnaast ontstonden er ook veel onafhankelijke kerken welke later een marginaal bestaan gingen leiden. Het puriteinse gedachtengoed is nauw verwant aan het Calvinistische gedachtengoed.

Bakers Dictionary of Theology komt het dichtste bij een definitie wanneer het zegt dat de verbondstheologie zich onderscheid <door de plaats die het toekent aan de verbonden> aangezien het <de hele schrift besloten ziet onder twee verbonden: (1) het verbond van werken en (2) het verbond van genade>. Dit is een accurate beschrijving van het verbonds-systeem. De verbondstheologie is een theologie die gebaseerd is op deze twee verbonden: werken en genade. En vandaar uit wordt de gehele schrift beschouwd.

In de verbondstheologie is het verbond van werken een 'overeenkomst tussen God en Adam welke Adam leven belooft als hij perfect gehoorzaamd en de dood als straf voor ongehoorzaamheid'. Maar Adam zondigde en dus faalde de mensheid en voldeed niet aan de voorwaarden van het verbond van werken. Daarom was een tweede verbond, het genade-verbond, door God ingesteld. Louis Berkhof definieert het als "de genadige overeenkomst tussen de beledigde God en de beledigende maar uitverkoren zondaar, in welke God redding beloofde door geloof in Christus Jezus, en de zondaar aanvaard dit gelovig, belovende een leven van geloof en gehoorzaamheid".

Sommige reformatorische theologen hebben een derde verbond geïntroduceerd, het <verbond van verlossing>. Dit verbond was gemaakt in 'voorafgaande eeuwigheid' en de basis van het genade-verbond. Dit verbond zou "de overeenkomst tussen God de Vader, die de zoon geeft als Verlosser van de uitverkorenen en de Zoon, die vrijwillig de plaats neemt welke de Vader aan Hem heeft gegeven" moeten zijn.

Deze twee, of drie, verbonden vormen de basis voor de verbonds-theologie en haar interpretatie van de Schriften.

Zonder dat we alle details van de verbonds-theologie gaan bespreken constateer ik dat deze gedachte toch veel problemen heeft:

- Het begint met de aanname dat er twee (of drie) verbonden zijn, welke nooit genoemd worden in de Schriften;
- Het probeert de schriften tot een geheel 'glad te strijken' door te zeggen dat de onderscheiden Bijbelse perioden 'fases' zijn in deze verbonden. Bijvoorbeeld: Berkhoff staat er op dat het Mozaïsche verbond in essentie hetzelfde is als het verbond met Abraham. Toch zegt de Apostel Paulus in Galaten 3:18 duidelijk dat het twee verschillende zijn (Belofte vs. Wet). Zelfs wie vluchtig deze verbonden doorneemt ziet dat het verbond met Abraham onconditioneel was (niet voorwaardelijk) terwijl het Mozaïsche verbond, de wet, conditioneel was, ja zelfs vele condities bevatte. Ze zijn dus wezenlijk verschillend;
- Het ontkent het onderscheiden karakter en wezen van het *Evangelie van Genade* en het *Evangelie van het Koninkrijk*;
- Het ontkent het onderscheid tussen Israël en de Gemeente (kerk);
- Het gebruikt een dubbele standaard bij de interpretatie van Gods Woord. Verbondstheologen gaan namelijk over het algemeen uit van een letterlijke interpretatie ténzij er passages zijn welke spreken over de toekomstige dingen – dan kies men veelal voor de allegorische interpretatie ⁶). Wanneer er passages

---

⁶ Noot van de vertaler: een sprekend voorbeeld hier van is dr. Abraham Kuyper's visie op het duizendjarig rijk. Wanneer hij Openbaringen 20 bespreekt schrijft hij:

"In elk ander geschrift zou de constructie van de eerste tien verzen van hoofdstuk 20 een letterlijke interpretatie vereisen, maar in Openbaringen wordt het begrip duizend nooit letterlijk genomen en dus hier ook niet..." [The Revelation of St. John, A. Kuyper, Engelse editie]

En dat terwijl het begrip of getal duizend verder nergens in de openbaringen voorkomt!

- zijn die spreken over Israël of het Koninkrijk Gods vervalt men evenzo in de allegorische interpretaties van Augustinus of vergeestelijkt men deze gedeelten;
- Het plaatst de gelovige onder de (werking van de) wet.

Dit laatste punt is, naar mijn mening, de meest vernietigende slag voor de Christelijke doctrine en praktijk. Dezelfde fout welke de Galaten maakten, *wet en werken vermengd met genade*, en deze is een plaag geweest voor de Christelijke kerk vanaf het eerste begin. De verbondstheologie heeft alleen maar dienst gedaan om deze onjuiste weergave van de Bijbelse waarheid verder te promoten.

Eerder merkte ik op dat de Westminster Confession ⁷⁾ en de Puriteinen [*situatie VS, in Nederland: de Nadere Reformatie*] de meest belangrijke “dragere” van de verbondsleer zijn geweest. Laten we eens kijken wat een Puriteins theoloog te zeggen had over deze Westminster Confession. Dr. R.L. Dabney (1820-1898), een bekende Presbyteriaanse verbonds-theoloog laat de verschillen tussen Luther --en zelfs Calvijns’-- “Sola Gracia” en de Puriteinse Westminster standaard zien:

De oorzaak van deze *fout* [de lering dat men zeker van zijn behoud kan zijn wordt hier door Dabney onder vuur genomen] is zonder twijfel de doctrine met betrekking tot het geloof zoals deze eerst door de hervormers Luther en Calvijn werden aangenomen in hun strijd tegen de Roomse leringen. Deze nobele hervormers ... beweerden dat de verzekering van de hoop de essentie is van een reddend geloof. Daarom zegt Calvijn in zijn commentaar op de Romeinen, “Mijn geloof is een goddelijk en schriftuurlijk geloof dat God mij vergeven heeft en geaccepteerd heeft”.

Calvijn verlangd van een ieder dat hij zegt, in essentie, Ik geloof met alles dat Christus mij gered heeft. Dit is, in al zijn verbale varianten, altijd zijn mening want: hij is consistent in zijn onjuiste opvatting ... want zo zeker als dat er waarheid is in de geschiedenis, Luther en Calvijn vielen in deze val, welke de kerken van de Reformatie, geleid door de Westminster Confession, sindsdien hebben gecorrigeerd. (Discussions of Robert L. Dabney, Vol I. pp 215-216)

Volgens de Reformatorische, *Puriteinse*, verbondsleer is het een betreuenswaardige fout om de gelovigen voor te houden dat zij zeker kunnen weten dat zij gered zijn.

De visie welke hier tentoon gespreid wordt is totaal tegenovergesteld aan wat Luther en Calvijn onderwezen. Kun je zeker weten behouden te zijn? Volgens Dabney en zijn ‘verbondsvrienden’ niet. Het eindresultaat is een evangelie van werken met géén zekerheid des geloofs.

Jazeker – doctrine op het éne gebied (*binnen een theologisch systeem*) heeft invloed op de doctrine op het ándere gebied. Wanneer je Israël en de Kerk⁸⁾ vermengt stel je jezelf open voor allerlei fouten. Oppervlakkig gezien mag het zo lijken dat het niet zo belangrijk is hoe je denkt over de toekomst, hoe je de openbaringen (allegorie) verklaart.. maar het uiteindelijke resultaat is dat daardoor een theologie ontstaat welke de gelovige in ernstige problemen brengt.

Dispensationalisme en de Wet

De traditionele opvatting van de dispensationalisten houdt Israël gescheiden, onderscheiden, van de kerk (gemeente). Het houdt de Wet gescheiden van de Genade. En met reden. Toch is deze opvatting de afgelopen jaren vertroebeld geraakt. Er kwamen zo’n 40-50 jaar

⁷ In een aangepaste versie ook de grondslag voor de Savoy-verklaring welke door de zelfstandige, ‘congregationalistische’ kerken werd aangenomen. De Savoy-verklaring werd vervolgens weer bewerkt en door de Engelse “*Reformatorische Baptisten*” als uitgangspunt voor hun belijden gebruikt.

⁸ Bedoeld wordt: de Kerk “in plaats van Israël”, of “geestelijk Israël”.

geleden scheurtjes in het bouwwerk. Walter C. Kaiser Jr., een niet-dispensationalistisch theoloog merkt op:

Ergens in de jaren '60 vond een van de meest significante ontwikkelingen plaats in het dispensationalisme. Het gebeurde zo stilletjes –*maar snel*– dat het lastig is te duiden wanneer het precies was, zelfs vandaag de dag nog. *Dit* is wat de hele koers van het dispensationalisme veranderde: de visie dat er twee nieuwe verbonden waren, één voor Israël en één voor de kerk, werd losgelaten. De gevolgen van deze koerswijziging zijn enorm, zoals de gebeurtenissen daarna duidelijk getuigen.

[..]

Maar zodra Israël en de kerk gezien werden als samen in één verbond zag men enorme mogelijkheden voor toenadering tussen de aanhangers van de verbondsleer en de dispensationalisten. Sterker nog: het wegnemen van dit 'struikelblok' zorgde er voor dat hét "grote probleem", het grote verschil, tussen de beide theologische stromingen opgelost werd omdat nu "de post voor Israël niet meer gescheiden was van de post voor de kerk"; alle "brieven konden op hetzelfde adres aankomen". En zo kon bijvoorbeeld hetgeen voor Israël was toegepast worden op de kerk en hetgeen voor de toekomst was (bijv. de bergrede) in het heden geplaatst worden.⁹

Vandaag de dag hebben deze 'scheurtjes' er toe geleid dat er een nieuwe dispensationalistische school- of theologie ontstaan is; het 'progressief dispensationalisme' (welke feitelijk *regressief* is, het keert terug naar de oude, aan de reformatie verbonden, theologie) en deze opvatting gaat steeds verder in het verduisteren van de onderscheiden Bijbelse verbonden en dispensaties. Feitelijk is deze 'nieuwe' dispensationalistische school niet meer dan een compromis tussen verbondsleer en dispensationalisme.

Een voorbeeld van een dergelijk dispensationalist is John MacArthur, die het dispensationalisme 'een fundamenteel correct systeem voor het begrip van de Bijbel' noemt maar anderzijds zegt dat dispensationalisten een "onbijbels onderscheid maken" en een "obsessief verlangen hebben om alles te categoriseren en harde lijnen te trekken tussen kerk en Israël, redding en discipelschap, Christus' prediking en de boodschap van de Apostelen [..] en Wet en Genade".

MacArthur weigert onderscheid te zien tussen het Evangelie van het Koninkrijk en het Evangelie van Genade; hij maakt het onderscheid tussen Israël en de Gemeente wazig, vertroebelt dit, alsmede het onderscheid tussen Wet en Genade. Wie de werken van MacArthur leest ziet dan ook dat hij over het algemeen citeert uit het werk van Puriteinse, Reformatorische, verbondstheologen.

Dr. William Newell schrijft hierover:

Het is een *schadelijke perversie* van de Goddelijke waarheden (zoals de puriteinse theologen ondermeer hebben gedaan) wanneer we stellen dat [het houden van] de Wet *niet* leidt tot verlossing maar we dan toch als "*levensregel*" onder de wet worden gehouden! Laat een Christen zeggen "ik ben onder de wet" en Mozes zal direct zijn juk op hem leggen ondanks de protesten dat de wet zijn kracht heeft verloren. De mens moet vrijgemaakt worden van het legalistische principe, van de werkingssfeer van de wet als geheel, voordat hij de ware vrijheid kan vinden.

Er zijn vele doctrines en praktijken die de fundamenten van het dispensationalistische denken aantasten. Mannen zoals Dr. MacArthur en Dr. Charles Stanley willen ons doen laten geloven dat we, als Christenen, geen zondige natuur hebben. Onze problemen worden

---

⁹ Zie voor meer informatie hierover, de ontwikkelingen en de uitwerking het stuk: "Progressief Dispensationalisme", <http://scofieldbijbelcollege.nl/>

volgens hen veroorzaakt door onze ingebakken slechte gewoonten die we nog hebben overgehouden uit de tijd vóórdat we Christus hebben leren kennen ¹⁰). Door het negeren van onze zondige natuur leggen zij niet meer dan een 'noodverbandje' aan waarmee ze proberen het werkelijke probleem te genezen. Ze strijden tegen de symptomen en niet de oorzaak. Zij proberen met behulp van de wet, als levensregel, het vlees 'onder controle te krijgen' en vertrouwen daarmee op het (wereldse) systeem dat 'gedragscontrole' gebruikt om verandering te bewerkstelligen zonder het géestelijke probleem aan te pakken. Ze laten de gelovige Christen achter in Romeinen 7 (Wet, "Ik ellendig mens") zonder ooit Romeinen 8 (Leven door de Geest) te bereiken. Dr. MacArthur volgt dit glibberige pad van zijn *progressieve* vrienden net als talloze anderen die de wet en genade vermengen.

Een van de meest deprimerende artikelen dat ik heb gevonden was een uitleg van Romeinen 7 van A.W. Pink – *bekend van zijn "stellige Calvinistische en puriteinse opvattingen"*¹¹) – waarin hij stelt dat Romeinen 7 "het normale Christelijke leven" is en dat wij nooit de hoop –tijdens ons leven– kunnen hebben op de victorie van Romeinen 8. Dus *dit* is de hoop die de op de wet gebaseerde religie ons voorhoudt?

Genade verdien je niet

Ik heb getracht de valkuilen en gevaren te tonen die het omarmen van de op de wet gebaseerde doctrine met zich meebrengen. Toch,.. ook zij (wij!) die de Genade prediken hebben de nare eigenschap om terug te glijden naar de Wet. Bijvoorbeeld: we ontvangen een materiële zegen en we gaan ons afvragen: "Waar heb ik dat aan *verdiend*?". Of er overkomt ons iets vreselijks en we zeggen: "Wat heb ik *verkeerd* gedaan dat mij dit overkomt?". We denken, vanuit de natuurlijke mens, dat we onze zegeningen moeten *verdienen*. Of we denken dat onze tegenslagen een gevolg zijn van ons eigen menselijke falen. Dit is echter denken van uit de Wet, en niet vanuit Genade.

De manier waarop wij elkaar behandelen is ook vaak een graadmeter van ons begrip van de Genade. We denken dat we alleen genade moeten geven, verlenen, aan hen die het verdienen. Maar genade die verdiend wordt, is geen genade! Dat is een verdienste. Het is maar goed dat God ons niet alleen genade geeft wanneer we het verdiend zouden hebben, als dat waar zou zijn, zouden we een groot probleem hebben!

Als medewerkers bij een bank geleerd wordt hoe zij vals geld van echt geld kunnen onderscheiden wordt hen echt geld verstrekt om daarvan de kenmerken te leren. Als zij het echte geld, de kenmerken er van, kennen, zullen ze het valse geld ook herkennen. Alleen wanneer wij stevig staan op de genade, de kenmerken er van kennen en hérkennen, zullen wij niet in de kuil vallen welke de verbondstheologie heeft gegraven.

Bob Nyberg, "Covenant Theology Versus Dispensationalism, A Matter of Law Versus Grace".

Br. Bob Nyberg is afgestudeerd aan het Prairie Bible Institute in Alberta, Canada. Hij werkt voor de "New Tribes Mission" waar hij eerst als zendeling heeft gewerkt en nu het hoofd is van het trainingsprogramma voor jonge zendingswerkers. Meer informatie: <http://4himnet.com/bnyberg/>

¹⁰ Noot van de vertaler: Dr MacArthur is van mening dat de mens na zijn wedergeboorte feitelijk niet(s) meer te maken heeft met zijn oude natuur, de 'vleselijke mens', om dat de mens uit slechts één persoon bestaat. Deze éne persoon dient zich te "heiligen" – hier herkennen we de putreïnse, piëtistische, invloeden zondermeer. MacArthur distantieert zich hiermee van het beeld dat Gods Woord geeft; namelijk: het bestaan van een géestelijk mens, die vernieuwd wordt in zijn denken, en de vléselijke mens!

¹¹ Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Pink

Naschrift: Puriteinen, baptisme en dispensationalisme

In dit artikel wordt regelmatig gesproken over de puriteinen en hun gedachtegoed. Ter verduidelijking enige achtergrond. Mede omdat binnen het baptisme in Nederland steeds meer aandacht voor de puriteinen is.

Ook is er meer en meer aandacht voor de zogeheten "Reformatorische Baptisten". Beweerdelijk wordt gesteld dat bijv. Spurgeon ook een 'Reformatorische baptist' was. Er zijn ook dispensationalisten die Spurgeon "tot hun kamp" willen rekenen. Beiden hebben echter ongelijk.

Uit de puriteinen zijn diverse stromingen voortgekomen:

1. zij die Anglicaans bleven (overgrote deel);
2. een groot deel die 'congregationalistisch' werden (= onafhankelijke kerken, wel Calvinistisch, kinderdopers) en ook de non-conformisten kunnen hiertoe gerekend worden;
3. een deel werd baptist of sloot zich aan bij baptistische gemeenten.

De Baptisten kenden (kennen) als hoofdstromingen in Engeland (en dus ook in de VS):

- a. de "General baptists" => de baptisten die vergelijkbaar zijn met het baptisme op het vasteland van Europa (afkomstig vanuit m.n. Duitsland dan wel gerelateerd aan de 'dopers' en, eveneens, het ana-baptisme);
- b. de "Strictly" of, ook wel, "Reformed" baptists. Volwassendoop, (hyper)calvinistisch.

Hoewel uit de puriteinen baptistenkerken zijn voortgekomen, zijn er ook baptistenkerken, ook in Engeland, die een andere oorsprong hadden namelijk al van voor de puriteinen (ana-baptisten, wederdopers e.d.). De lijn puriteinen -> baptisme in Engeland is echter onmiskenbaar. Dat wil echter niet zeggen dat Baptisten 'puriteins' in hun opvattingen zijn.

Een naam die vaak gekoppeld wordt aan het 'reformatorische baptisme' en het puriteinse, (hyper)calvinistische, gedachtegoed is Charles Spurgeon. Hoewel Spurgeon duidelijk beïnvloed was door het Calvinisme, was Spurgeon zeker **niet** exclusief te rekenen tot de beweging van de 'strictly' of 'reformed' baptists. Integendeel. Van Spurgeon is bekend dat hij de systematische theologie van één van de predikers die hem voorgegaan was als predikant in de New Park Street Baptist Church, John Gill –wiens werk bol stond van het hypercalvinisme-, eens omschreef als: "*een continent vol modder*"¹²). Dit ondanks het feit dat hij groot respect had voor John Gill's werk en leven.

Now, it is my desire to be heard, and therefore I want to say that I am not calling for the rent; indeed, it is not the object of this book to ask anything of you, but to tell you that salvation is all of grace, which means, free, gratis, for nothing. [...] How I wish that you would accept it! If you are a sensible man, you will see the remarkable grace of God in providing for such as you are, and you will say to yourself, "Justify the ungodly! Why, then, should not I be justified, and justified at once?" Now, observe further, that it must be so- that the salvation of God is for those who do not deserve it, and have no preparation for it. - C.H. Spurgeon

Spurgeon was de prediker van de blijde boodschap dat redding **door Genade alleen** plaatsvond. Hoewel hij **geen** dispensationalist was –en ook geen groot bewonderaar van zijn tijdgenoot Darby, integendeel, hij vond Darby's vertaling van de Bijbel een "werk vol betreurenswaardige fouten"¹³) en deelde Darby's visie met betrekking tot de verschillende

¹² Spurgeon – Door: Lewis A. Drummond

¹³ Spurgeon's mening staat in dezen overigens haaks op de mening van taalkundigen, maar dat terzijde.

toekomstige bedieningen van Israël en de Gemeente niet- liet hij wel af en toe broeders uit de “open” vergaderingen voorgaan in zijn kerk en deelde hun premillennialisme ¹⁴).

Hij geloofde niet in een ‘opname van de gemeente’, zoals Darby, Scofield c.s., maar dat de gemeente dóór de grote verdrukking heen op wonderlijke, bovennatuurlijke, wijze bewaard zou blijven totdat Christus komt en zo zouden de gelovigen het duizendjarige rijk binnengaan. Daarna zou dan de 2° opstanding plaatsvinden en alle ongelovigen geoordeeld worden (waarmee duidelijk is dat Spurgeon vasthield aan een letterlijke interpretatie van de Openbaring, zoals alle premillennialisten en de allegorische interpretatie van Augustinus en de puriteinen/nadere reformatie et al verwierp).

Dit toont eens te meer dat het gedachtegoed van de (hyper)calvinistische puriteinen zéker niet “de” grondslag of heersende opvatting voor het baptisme in Engeland was. En dat de “prins der predikers” Charles H. Spurgeon ten onrechte gerekend wordt tot de ‘reformatorische’ baptisten. Ook is duidelijk dat hij, hoewel er overeenkomsten zijn, niet tot de dispensationalisten gerekend kan en mag worden.

D.T.B.

---

¹⁴ Charles H. Spurgeon and Eschatology – Door: Dennis Michael Swanson